

KOLONILIV I GODTHÅB . II

1903-1914

Af G. N. Bugge

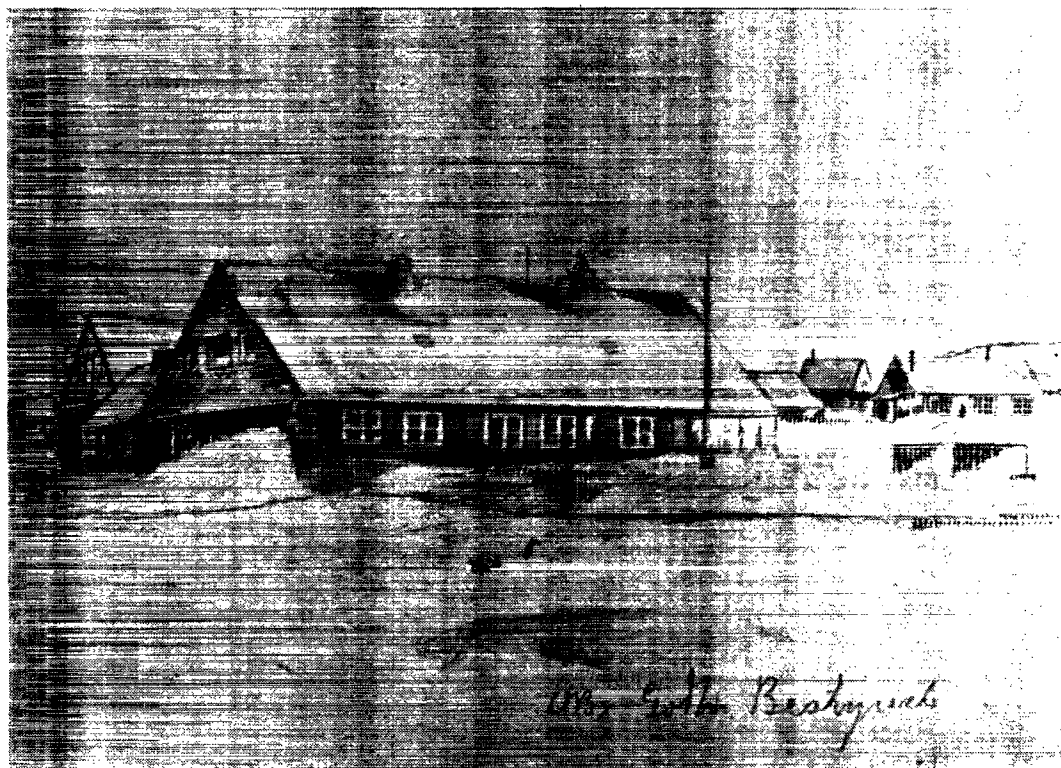
Dagligt liv i bestyrerboligen.

Hans Egedes kampestens-våningshus havde været bestyrerbolig i mange år, og det fortsatte den med at være til helt op i vor tid. Det var den smukkeste ramme om vort hjem. De meget dybe vindueskarme egnede sig fortrinligt til blomster – midt om vinteren var der her et farveorgie af hyacinter, der senere blev afløst af sommerblomster og dejlige roser. Det var meget hyggelige stuer. Og på loftet, hvor der lå et par værelser, fandtes endnu det gamle arkiv med folianter, der indeholdt tæt beskrevne sider sirligt prentet med gotiske bogstaver, som jeg dog først senere kunne tyde. Der var en egen atmosfære over det gamle hus. Man var ikke et øjeblik i tvivl om, at vi her befandt os på historisk grund.

Det var naturligt, at jeg netop herfra havde de fleste af mine erindringer. Det var fra bestyrerboligens vinduer, at min mor i foråret 1904 til sin rædsel så, at elven brød med en hushøj bølge, der førte mig ud i havnen, hvor jeg på en mirakuløs måde i allersidste øjeblik blev reddet af to beslutsomme kajakmænd.

En dansk husmor i Grønland havde travlt. Det var jo en udpræget naturaliehus-holdning. I overgange kom der meget fuglevildt – ryer og edderfugle. Om sommeren var der til tider en overflod af rensked – der var endnu ikke indført fredning. Prisen gik derfor ofte ned på 5–6 øre pr. pund. Henkogning af kød var derfor nødvendigt. Gedehold og hønsehold var med til at variere kosten. Fisk fik vi også en del af. Et lille røgeri blev anlagt ved siden af gedestalden, så man kunne røge de dejlige laks, som også i overgange kom i så store mængder, at man længtes efter mere „borgerlig“ kost. Endelig var der også den lille have, hvis specialitet var radiser, majroer og salat.

Det var selvfølgelig en stor hjælp, at der til bestyrerembedet var knyttet en kok. Dette betød dog også, at man havde en vis forpligtelse til at tage imod faste kostgængere formedelst 2 kr. pr. dag. Dette skete ikke alene om sommeren for tilreisende, men det hændte også, at man en hel vinter igennem til alle måltider havde en fast kostgænger, og det kunne være en belastning for familielivet. Men i kolonien

*Bestyrerboligen i Godthåb ca. 1907.
Yderst til højre Lars Møllers hus. Tegningen er af O. Bendixen. Format 19×24 cm.
Originalen i G. N. B.'s eje. Fotografi heraf i Det kgl. Biblioteks billedsamling.*

var der hverken kro eller gæstehjem. I skibstiden var der konstant åbent hus i bestyrerboligen.

Trods de mange krav, der blev stillet til min mor, fik hun alligevel tid til ikke alene at sy alt vort tøj, men også tid til at brodere og kniple og endda undervise unge grønlandske piger i kniplingens kunst. Selv tog hun undervisning i violinspil hos Jonathan Petersen, og ofte var der musikaftener med ham, Røjkjær og den unge Peter Rosing.

Hver vinter blev de fastansatte under handelen og inspektoratet inviteret til det såkaldte „kivfakgilde“, en aften som de altid så hen til med forventning. Da min far i 1910 fejrede sit 25-års jubilæum, var der stor fest i bestyrerboligen, hvor de ledende grønlandere naturligvis var med. Befolkningen blev trakteret med kaffe – det hørte nu med ved slige lejligheder.

Bestyrerens opgaver var her som overalt i Grønland mangelunde. Det var ikke alene koloniens handel med indkøb og udsalg, men også postvæsenet sorterede under

*Kivfahgilde i bestyrerboligen i 1911.
Bagest stående K. Bugge, Lars Møller, Hans Holm og fartøjsfører Karl Lund.*

Foto: John Møller.

ham. Han måtte særlig i de første år sørge for, at kajakker blev sendt den lange vej til Ivigtut for at nå den sidste postforbindelse til Danmark. Når skibene lå på havnen, havde han forrygende travlt; både losning og lastning skulle klares fra den af-sides liggende havn. Der blev engageret løs arbejdskraft – de såkaldte lejede – der fik ca. 1 kr. i dagløn. Der måtte slides fra kl. 6 morgen til kl. 6 aften og endda ofte i længere tid, i så fald dog mod ekstra betaling.

Men også udenfor skibstiden foregik der altid noget. Jeg så lidt til det, da jeg i vinteren 1909–10 ofte opholdt mig på min fars kontor for at „hjælpe lidt til“. Kiv-fakkernes formand, Hans Holm, kom morgen og aften for at aflægge rapport og for at drøfte planer om den næste dags arbejde, der også omfattede opgaver indenfor den yderst beskedne byggesektor – også reparation af både blev drøftet. Min far fik samtidig lejlighed til at orientere Holm lidt om tidens store begivenheder, f. eks. om den første flyvning over kanalen – og der blev lyttet.

Der kom også fangere på besøg, der bad om tilladelse til at handle udenfor butikstiden, når de var kommet langvejs fra. Da handelschef Wesche i 1909 var på inspektion, overværede jeg en lille episode. En fanger fik udbetalt nogle penge, som

*Kolonibestyrer Bugge
på sit kontor i bestyrerboligen.
Foto: G. N. Bugge.*

han stak i lommen med det samme, hvortil Wesche ret skarpt sagde: „Ka' han så tælle efter, når han modtager penge!“ Den stakkels mand så spørgende fra den ene til den anden – han forstod ikke et muk af det hele. Far var lidt ilde berørt og forklarede kort, hvad handelschefen havde sagt. Grønlænderens tillid havde været noget selvfølgelig.

Hos bestyreren skulle der også indhentes tilladelse til dans i tømmerværkstedet. Far var på dette punkt noget tilbageholdende. Efter gamle forordninger måtte offentlig dans ikke finde sted umiddelbart før en helligdag. Eksempelvis skulle lørdag aften anvendes til at forberede sig til kirkegang den næste dag – og ikke til dans. I de senere år stillede far sig dog forstående overfor tidens krav.

Der var selvfølgelig en del, der kom blot for at få sig en lille passiar. Og det skete da, at der vankede en cigar eventuelt med en snaps. En af de mange hyppige gæster var Lars Møller – Arqaluk. Han fik let munden på gled og kunne fortælle livligt om gamle dage, hvor han havde bistået en række polarekspeditioner med råd og dåd. Også hans søn John Møller aflagde ofte besøg. Foruden at være en dygtig fotograf var han også en fremragende skytte. Jeg overværede engang, at han med riffel skød en falk. Som ornitolog var han kendt i vide kredse. Hans broder, xylograf Stephen

Møller – kunstneren, der kunne male og tegne – var vi alle gode venner med. Det var derfor en stor sorg for os, da han som ung døde i 1909. Mine forældre besøgte ham på hans dødsleje og fik et meget stærkt indtryk af, hvor modigt han gik i døden, som en sand kristen, beretter min far. Det var Stephen Møller, der havde sat en religiøs vækkelse i gang – „Peqatigîgniat“, – en bevægelse, der medførte oprettelsen af en række foreninger langs kysten.

Lars Møller og hans to sønner talte alle dansk. Vi besøgte dem ofte i deres hus, som lå lige i nærheden af bestyrerboligen. Under et af besøgene i 1904/05 hilste jeg på Lars Møllers gamle mor, kort før hun døde. Jeg syntes, hun var ældgammel, det var hun også. Jeg konstaterede, at hun var født i 1818, samme år som Christian d. IX. John Møllers børn Charlotte (gift med Julius Olsen), Henrik og Kistârak (g. m. Anda Høegh) lærte vi godt at kende. Sønnen Henrik, som var jævnaldrende med mig, blev en af mine bedste venner, som jeg ofte var på tur med – til sidst også på jagtture.

Tilrejsende ekspeditioner.

I juni 1904 kom damperen „Godthaab“ nordfra med *den litterære ekspedition*. På grund af sygdom måtte grev Moltke fortsætte hjemefter, medens de øvrige medlemmer Mylius-Erichsen, Knud Rasmussen, Jørgen Brønlund og polareskimoen Osaq gik i land i Godthåb, hvor de opholdt sig ca. 8 dage. Mylius og Knud Rasmussen indlogeredes i qivitokhuset, Brønlund hos bekendte og Osaq sov på vores loft i sin bjørneskindssovepose. De var på kost hos os. Det var uforglemmelige dage. Jeg lyttede med begejstring til Mylius-Erichsens og Knud Rasmussens beretninger fra Kap York om „de ny mennesker“. Også Osaq blev pumpet af os, der godt kunne forstå hans dialekt; han kom med mange rammende og kritiske bemærkninger både om sine sydlige landsmænd og om de danske. Da Mylius skulle rejse, bad han mig om at vise sig vej over til skibshavnen. Da jeg havde været så interesseret i alle hans oplevelser, lovede han at ville sende mig et eksemplar af den bog, som han nu stod i begreb med at skulle skrive om Kap York. I de første par år ventede jeg spændt på denne bog, som jeg til min store skuffelse aldrig modtog.

Ved ekspeditionens afrejse sydpå var der ikke mindre end fire robåde, der satte kurs mod Fiskenæsset ca. 150 km syd for Godthåb. Der var nemlig ikke alene ekspeditionens båd eskorteret af Osaq i kajak, doktorens båd eskorteret af Mylius i kajak, men også præstens og bestyrerens både havde det samme mål. Efter på vejen at have overnattet forskellige steder, mødtes de alle i Fiskenæsset hos udstedsbestyrer Kalby-Hansens. Der har sikkert ved denne lejlighed været god mulighed for Mylius til grundigt at drøfte problemerne omkring administration, handel og mission sammen med Schultz-Lorentzen og dr. Koppel. Min mor beretter om, hvordan afskeds-

*På turen til Fiskerøset i juli 1904 hyggede man sig sammen med den litterære ekspeditions
medlemmer. Her ses i midten Mylius-Erichsen mellem Bugge og Kalby-Hansen.
Koppel og Schultze-Lorentzen er også med på billedet.
Fotografiet formentlig taget af Knud Rasmussen, der var med på turen.*

stemningen om aftenen kulminerede med, at en del af dem fandt på at danse udenfor Kalby-Hansens vinduer. Mylius lavede mad i det fri på primus. Det blev til fem betydelige retter, der blev serveret i udstedsbestyrerens entré. Der var ingen tvivl om, at Mylius ved denne lejlighed hyggede sig med sine venner fra Godthåb.

Som bekendt udgav Mylius-Erichsen ved sin hjemkomst i 1904 en digtsamling, „Isblink“, hvori han særlig i digtet „Landsmænd“ fremkom med meget skarpe og fordømmende angreb på administration og handel, ligesom han kritiserede de danskes adfærd i Grønland: „De er Ravnekrogsfolk fra en Lilleputstat“. – I bestyrerboligen følte vi os nu ikke ramt. Ved en middag i mit hjem holdt han en smuk tale om den gæstfrihed, han havde mødt, noget han samme sommer bekræftede i et brev til mine forældre. Dette brev har jeg bevaret.

I foråret 1905 hørte vi om den voldsomme kritik af de grønlandske forhold, han havde givet udtryk for i en række foredrag. Det havde medført en formelig pressefejde – Grønland var pludselig blevet aktuelt stof. Og vittighedsbladene var med. Jeg

husker et par strofer af en vise, der blev sunget ved et selskab i vort hjem. Den begyndte således: „Mylius Erichsen sad med foldede hænder i kirken og bad, han bad for det arme Grønland, der led al den tort, og så for missionen, der havde det så hårdt.“ Iøvrigt var Mylius-Erichsen med til i 1906 at anbefale oprettelsen af *Den grønlandske Kirkesag*, hvis første opgave var at begynde missionsvirksomhed i Kap York. Den omtalte vise antydede trods alt en vis interesse for missionen.

Det kan ikke bestrides, at han på mange punkter havde ret i sin kritik, men at det vakte røre i specielle danske grønlandskredse var forståeligt. – Dette røre var også medvirkende til, at tre forhenværende kolonibestyrere i oktober 1905 udsendte forslag om oprettelsen af en særlig forening af grønlandskyndige. Dette skete den 4. november 1905, da *Det grønlandske Selskab* blev stiftet. Foreningens navn blev vedtaget. Samtlige tilstedeværende meldte sig ind i foreningen og valgte en foreløbig bestyrelse, der så sørgede for, at man på en efterfølgende generalforsamling den 23. februar 1906 bekræftede det, der vedtoges i november 1905. I 1930 blev selskabets 25-års jubilæum fejret, og i 1955 selskabets 50-års jubilæum, trods det, at man i en årrække siden sidst i trediverne havde angivet året 1906 som stiftelsesår. Det kan i denne forbindelse oplyses, at jeg selv var medlem af den bestyrelse, der i 1930 efter grundige undersøgelser var kommet til det resultat, at man måtte anse selskabets stiftelsesdag som værende d. 4. november 1905.*

Det første ministerbesøg i Godthåb fandt sted i 1907, da indenrigsminister Sigurd Berg ved selvsyn ville orientere sig om forholdene i Grønland. Med ham fulgte bl. a. inspektøren for Nordgrønland, Daugaard-Jensen, der nu var kommet ind i billedet, og han fik en afgørende indflydelse på den ny lov af 1908 om Grønlands styrelsesforhold, herunder oprettelsen af to landsråd, og den senere lov af 1912. Daugaard-Jensen kom i henvend en menneskealder til som direktør at præge udviklingen i Grønland, ligesom provst Schultz-Lorentzen, der indtil sin død i 1951 havde en afgørende indflydelse på det grønlandske kirke- og skolevæsen.

Sigurd Berg skrev i et brev til inspektør Bendixen i 1908 om det forestående lovforslag, at han nu gik ud fra, „at de danske i Grønland ville være enige om, at vi nu skal bort fra diskussionerne og til det rolige arbejde.“ Ministerbesøget i Godthåb er udførligt beskrevet i min artikel i tidsskriftet GRØNLAND i 1967.

I 1909 besøgte jeg sammen med min mor Frederikshåb, hvor jeg er født. Apropos Frederikshåb. I 1886 var det danske orlogsskib „*Fylla*“ på inspektionsrejse langs den grønlandske vestkyst. *Prins Valdemar* var med. Min onkel, pastor Lützen, der på det tidspunkt var missionær ved Frederikshåb, har fortalt mig om, hvordan modta-

* På to ekstraordinære generalforsamlinger – henholdsvis den 10. november og 11. december 1969 – vedtoges det fremtidig at fastholde Det grønlandske Selskabs oprindelige stiftelsesdag den 4. november 1905.

Fra Norman-Hansen's »Den store pegángilaq«, Fastelavns-Billedbog tilegnet familien Bugge i februar 1914. Er i familiens eje. Copyright forbeholdes.

gelsen af skibet fandt sted ved denne koloni. For at markere den meget store ære, det var at modtage besøg af en kongelig person, roede kolonibestyrer Rasmus Müller i kajak ud til skibet med sin høje silkehat fast anbragt på hovedet. Kajakken blev hejset ombord, og kolonibestyreren kunne standsmæssigt byde prinsen velkommen. Ved landgangen var der rejst æresport af hvalknogler. Ved en middag hos missionæren måtte dennes svoger, som var med skibet som værnepligtig matros, pænt spise i sin søsters køkken. Etiketten skulle selvfølgelig overholdes også i Grønland. Lars Møller havde i anledning af prinsens besøg skrevet et smukt digt i Atuagagdliutit om kongens søn, der besøgte Grønland.

Ved vor tilbagekomst til Godthåb erfarede vi, at amerikaneren *Cook*, den senere så herostratisk berømte „opdager“ af nordpolen, netop havde besøgt Godthåb på vej nordfra til Danmark og nu rejst igen. Min far måtte som konstitueret inspektør give en middag til hans ære. Da min mor ikke var hjemme, blev det overladt til kokken, Hans Josefsen, at forestå middagen; det klarede han fint. Først senere erfarede vi, at det faktisk var *Peary*, der i april 1909 opdagede nordpolen.

Desværre gik jeg glip af den schweiziske ekspedition under ledelse af dr. *de Quervain*, der også i samme periode havde opholdt sig i Godthåb. Quervain fortæller i en artikel om, hvordan de danske i Godthåb smådrillede schweizerne med, at

Også et billede fra Norman-Hansen's Fastelavns-Billedbog, her med et selvpørtret af Kaddaras digter og hans muse Dulcia, februar 1914.
Se iøvrigt bemærkning på modsatte side om ejerforhold.

Hjortetakken ikke kunne bestiges. Men en skønne dag besteg de alligevel dette fjeld takket være deres erfaring og ikke mindst deres udrustning. I Godthåb ville man ikke rigtig tro på, at de virkelig havde besteget dette fjeld, der var ca. 1200 meter højt. Det var nemlig ikke muligt i kikkert at øjne nogen varde, som de iøvrigt med meget besvær havde stablet sammen. Den havde været for lille. Der var også et andet fjeld *Sadlen* – Godthåbs skønne vartegn – af tilsvarende højde, og det mente man i Godthåb var umuligt at bestige. Det blev dog også besteget, men denne gang sørgede de for at bygge en større varde, og den kunne ses – så først troede man dem. Senere traf de Cook, der fortalte, at han havde været på nordpolen, og hertil bemærker Quervain, at Cooks varde kunne man i alle tilfælde ikke få øje på!

Endelig bør omtales *dr. Norman-Hansen*, der var i Godthåb i sommeren 1908 for senere atter at komme til kolonien i 1913/14, denne gang for at overvintre. Han boede i lægeboligen udfor landgangsbroen. Han havde kun medbragt det allernødvendigste til livets ophold og bad så om at måtte komme på fuld kost hos mine forældre – og ham kunne de nu ikke stå for. I sin bolig havde han indrettet sig uhyre spartansk med et minimum af møbler. Tranlamper ville han ikke have noget at gøre med, de var for besværlige, han foretrak stearinlys, der blev stukket i tomme øl-

*Eftermiddagskaffe i bestyrerens have 1908.
Fra venstre K. Bugge, assistent Aage Bistrup, fru Bugge, dr. Norman-Hansen og Ragnhild Bugge.*

flasker. I sin entré havde han opslået en plakat, hvorpå der stod: „Betræd med andagt denne gang, her kvæder Dulcia sin morgensang.“ Dulcia var navnet på den kone, han havde til at gøre rent.

Da han daglig kom i mit hjem, gik der megen tid med at høre på hans mange oplevelser fra rejser i udlandet. Som øjenlæge fik han tilnavnet „Stærstikkeren“, og igennem årene hjalp han mange med at få deres øjensygdomme kurerede.

Han har skrevet enkelte bøger om Grønland, og i hans bog „*De glade smils bo-plads*“ nikker man genkendende til flere af hans personer eksempelvis bestyreren, der tager til et udsted for at tælle knappenåle! I løbet af vinteren 1913/14 skrev han ihærdigt på librettoen til operaen „*Kaddara*“, og under sine besøg i bestyrerboligen blev en række afsnit af manuskriptet læst op og kommenteret. Operaen blev i 1921 første gang opført på Det kgl. Teater med musik af Hakon Børresen.

Norman-Hansen var ikke alene læge og forfatter, men også humoristisk tegner. Ved den årlige fastelavnsfest i 1914 havde han tegnet en billedserie med titel: „*Den*

store peqángilaq“, Fastelavns-Billedbog tilegnet familien Bugge. Peqángilaq betyder ordret „er der ikke“, men måske dækker et udtryk som „borte med blæsten“ bedre. Til hvert billede er der knyttet en morsom og rammende tekst. Norman-Hansen har med udpræget humor og på en fornøjelig måde kritiseret tilstandene i datidens Godthåb. Både retsvæsen, lægevæsen, vand- og vejvæsen og ikke mindst bestyreren, som repræsentant for KGH, får sin bekomst. Billedbogen omfatter en snes tegninger på karduspapir i format 40×60 cm. Enkelte er kolorerede.

Ligesom i forrige århundrede var det ekspeditionsfolk og andre tilrejsende, der med deres friske syn på forholdene var med til at sætte en diskussion i gang.

Danske forældre og deres børn.

Som tidligere omtalt opholdt der sig ved Godthåb på denne tid kun ca. fem danske familier, og det var endda flere end ved de andre kolonier. De var datidens „udsendte“, og de var naturligvis prægede af deres tid og det livssyn, der dengang var gældende. Sådan er det også idag. De var med til at påvirke den grønlandske befolkning både på godt – og ondt. Men det må heller ikke glemmes, at de selv ubevidst blev påvirkede af den grønlandske mentalitet, og det gjaldt ikke mindst børnene. Der gik ofte mange år mellem de udsendtes orlov i Danmark. Deres kulturelle påvirkning fik de dels ved at læse bøger og dels ved grundig avislæsning. Aviserne var af gode grunde altid forældede. Gamle skikke og omgangsformer blev holdt i hævd. Under tiltale og omtale glemte man ikke titlen. Man promenerede daglig med de samme personer på de samme korte veje. Man hilste ærbødigt på hinanden ved at tage hatten eller huen af, medmindre der var kommet en kurre på tråden, når de næsten uundgåelige uoverensstemmelser kom, – måske fordi de få embedsmænd hver på sit interesseområde ville hævde sig – og der var jo meget langt til København, når en principiel afgørelse skulle træffes.

Det var rørende at høre dem tale om Danmark, „dem der hjemme“, ja selv grønlandere, der havde opholdt sig i Danmark, brugte vendingen „hjemme i Danmark“. Når de så endelig kom til Danmark, for der at tilbringe deres sidste år, ja, så længtes de alligevel tilbage til det Grønland, *de* havde oplevet, og havde svært ved at forlige sig med den udvikling, der i mellemtiden havde fundet sted.

Et af de store problemer for de danske familier var deres *børns uddannelse*. Hvis forældrene ikke var i stand til at undervise dem udover de første skoleår, var der faktisk kun to udveje, nemlig: enten at lade børnene sende til Danmark som mindreårige – og det nænnede man som regel ikke – eller for egen regning at engagere en lærerinde fra Danmark, indtil de i 11–12-års alderen kunne sendes i skole i Danmark. Begge dele var dyrt, men det var nødvendigt, da det dengang ikke var muligt at

give børnene en forsvarlig normal dansk skoleuddannelse i Grønland. I forvejen var de undertiden handicappede på grund af det isolerede liv og det uundgåelige dobbeltsprog i dagliglivet.*

For forældrene var det meget svært, hvis de måtte undvære deres børn i visse tilfælde indtil 6 år. Trods skolegang i Danmark glemte disse børn dog aldrig Grønland, og når en del af dem senere kom til at bo i Grønland, blev de af befolkningen modtaget som en af deres egne. — De forstod hinanden.

Endelig bør nævnes den spænding og angst, som mange af de danske måtte gennemgå umiddelbart forud for modtagelsen af den første post i foråret. Det var en meget belastende tid at komme igennem for en far eller mor, der i mere end et halvt år absolut intet havde hørt fra børn, slægt eller venner. Når brevene så endelig kom, sad man med rystende hænder. Var det gode eller dårlige nyheder? Denne uvished, der sled på nerverne, kom til at præge dem for resten af livet. Dengang var der hverken telegraf, radio eller flyveforbindelse — endsige telefon.

En svensk ekspeditionsrejsende, friherre *A. Klinckowstrøm*, der i 1913 opholdt sig i Godthåb og omegn, har i et svensk tidsskrift i 1914 skrevet en artikel om „En dag i Godthaab“. Her finder man bl. a. en detaljeret beskrivelse af bestyrerboligen indvendig og udvendig foruden en spaltelang opremsning af de utallige hverv, der var pålagt en kolonibestyrer. Endelig kommer en hyldest til de danske kvinder i Grønland, som oversat i uddrag gengives her:

„Hvor jeg beundrer disse kække og dygtige små danske fruer, som de forstår at finde sig tilrette i Grønland — født i København og vant til i butikkerne på strøget at få alt til livets ophold. De lærer sig at bage og brygge, salte og sylte, røge og lægge ned. — De holder deres små hjem fine og pyntelige som små dukkestuer, opfostrer midt i vildmarken deres børn til kulturmennesker — udøver gæstfrihed, følger med i kunst og litteratur og forstår at skabe en atmosfære af varme og hygge. Og dette er blot en side af deres virksomhed. Kamikklædte ser man dem i sne og regn besøge de indfødte i deres tørvehytter. Hele kolonien, store og små, og fremfor alt de forældreløse, de gamle og syge regner de som hørende til deres egne, lindrer nød, hjælper med råd og dåd.

Honnør for disse tapre kvinder! Deres andel i Danmarks dygtige kulturarbejde heroppe i den ny verdens nordøstlige hjørne er ej ringe.“

* I Signe Rinks bog, der udkom i 1902, »Fra det Grønland der gik«, lader hun lægen fra Godthåb udtale: »— Og at Børn som voxer op herovre, kun blive halvtøbte, derpaa har man jo ideligt Beviser!« Og et andet sted skriver S. R. følgende i en fodnote: »Danske Børn i Grønland danne sig ofte særegne Udtryk, idet de kæmpe med to Sprog paa een Gang, og da de Indfødtes er det, de i Reglen meest omgaaes, gaaer Forvanskningen meest udover det danske, idet de ligefrem helst oversætte den grønlandske Tankegang.«

Godthåb, marts 1910.

Foto: G. N. Bugge.

Når jeg i denne artikel har søgt at fortælle lidt om koloniliv i Godthåb, da er jeg fuldstændig klar over, at det så langt fra er udtømmende. Det er alene spredte indtryk og erindringer suppleret med oplysninger fra forskellige kilder og ganske særlig fra min mors mange breve fra denne tid.

Det første decennium af dette århundrede var faktisk en brydningstid, hvor nye ideer og tanker fødtes. En del af disse bar også frugt for fremtiden.

Kilder:

Konrad og Hedevig Bugge's brevsamling 1871–1928. Rigsarkivet.
 Love og bestemmelser Handelen vedr. uddrag af kopibøger 1850–1913. Rigsarkivet.
 Bestemmelser vedr. forstanderskaber i Sydgrønland. 1857–1907. Rigsarkivet.
 Statistiske Meddelelser, 4. række, XXXIX, Besejlingen i Grønland 1912.
 Grønland i 200-året for Hans Egedes landing. Bind II + atlas. 1921.

Litteraturhenviisning:

Bertelsen, A.: Sygehusvæsenet i Grønland. (Særtryk af: Tidsskrift for danske Sygehuse, dec. 1945).
Bluhme, E.: Fra et Ophold i Grønland, Kbhvn. 1865.

Bobé, Louis: Godthaab 1728–1928. Det grønlandske Selskabs Aarsskrift 1927–28.
Harries, C.: Det grønlandske Selskab 1905–30. Det grønlandske Selskabs Aarsskrift 1929–30.
Honoré, Petersen (Knud Oldendow): Træk af Kolonien Godthaabs Historie 1728–1928. Godthåb 1928.
Klinckowström, A.: En dag i Godthaab. Ord och Bild. Stockholm 1914.
Knuthsen, Hj.: Selskabets Program. Det grønlandske Selskabs Aarsskrift 1906.
Mylius-Erichsen, L.: Isblink. Digte fra den grønlandske Polarregion 1904.
Nansen, Fridtjof: På ski over Grønland. Kristiania 1890.
Nansen, Fridtjof: Eskimoliv. Kristiania 1891.
Norman-Hansen, C. M.: De glade Smils Boplads. Kbhvn. 1909.
Oldendow, Knud: Bogtrykkerkunsten i Grønland. 1957.
Quervain, Alfred de: Land und Leute in Grönland, Raschers Jahrbuch I, Zürich 1910.
Rink, Signe: Koloni Idyller fra Grønland. Kbhvn. 1888.
Rink, Signe: Fra det Grønland som gik. Kbhvn. 1902.
Schultz-Lorentzen, C. W.: Brev til »Meddelelser«. Den grønlandske Kirkesag. Meddelelser nr. 5, 1907.

Rettelse til billedteksten på side 241:

»Til venstre for inspektørboligen lå —«. Der skal stå: »Til højre for —«.